FENES TAMÁS

KONTEMPLATÍV ÉPÍTÉSZET

A REDUKCIÓ HATÁRHELYZETEI

/AZ AVULÁS TERMÉSZETE

TÉZISFÜZET

MESTERMŰ: CELLDÖMÖLK VÁROSHÁZA

TÉMAVEZETŐ: PÁLFY SÁNDOR DLA

BME URBANISZTIKA TANSZÉK / BUDAPEST / 2014

TÉZISFÜZET

A LÁTÁS KUDARCA/UTAZÁS AZ ÉRDEKTELENHEZ

Azoknak a hatásoknak az összességét keresem dolgozatomban, melyek közös irányba mutatnak, és mélyen foglalkoztattak az elmúlt tizenkét évben. Olyan, időről-időre felmerülő kérdések ezek, melyek nemcsak az alkotói munkásságot, hanem a hétköznapok teljességét is áthatják. Egy olyan alkotói létállapot mibenléte után kutatok, melyről Tillmann József is ír „*A fecskemadár beült a traktorba*" című írásában;

> „… *az elfogulatlan látást, azaz a világ megkövült konvencióitól és bevésődött mintázataitól (másként mondva: örökletes vétkeitől) mentes szemléletet... Ennek elsajátítása persze felnőttek számára nem éppen könnyű, korántsem pusztán esztétikai, hanem egzisztenciális természetű döntések sorozatán át vezet…*"

Kétlem azonban, hogy ezt a teljességet kizárólag a műépítészet tudná megadni. Janáky István vakjának látással töltött néhány percét is ugyan végletekig kifinomult műgonddal tervezik meg a gondolkodók, mégis hiányérzet marad az emberben, bármely választást is tartjuk jogosnak. Korunkat ugyanis kevéssé jellemzik univerzális választások; a diffúz világképek korában az egyéni értelmezések viszonylagosságába fullad az igazságkeresés.

Feltételezem, hogy a gondolati utazás során nem a már meglévő formakánonok ismételt átértelmezésével, hanem valamilyen más terület, vagy mélyebb jelentésréteg felfedésével fogok eligazodni.

Olyan területeket vizsgálok meg, melyek alapvetéseiket, vagy kifutásukat tekintve rokoníthatóak a felvetett gondolati közeggel: az elemi építés, a kísérletezés, a kanonizáció folyamata, a modernt megelőző létállapotok, és az abba való átvezetés folyamata mind-mind érdemi tapasztalatokkal szolgálhatnak.

Szándékom annak feltárása, hogy ezen a köztes gondolati területen milyen mélységig lehet alkotásokat létrehozni. Nem gnosztikus megoldásképek keresése a cél. A megoldásban nem a fenségesség, hanem annak ellentéte, a hasznosság az, ami meghatározóvá válhat. Olyan egyszerű alaphelyzetből levezetett követelményrendszer megtalálása a cél, mely mellőzi a felesleges narratívákat, de formaalakulatai még építészeti alkotásként értelmezhetők.

Vélhetően nem kerülnek általános elvek felszínre, de kialakulhat egy olyan folyamatosan figyelő viszony, mely kapcsolatot tud teremteni a meglévő formálási kánon, a helyben jelenlévő jelrendszerek, és az új alakítások között. Nem célom egy jelgyűjtemény létrehozása, de egy értékelő rendszer felállítása a módszertan szempontjából eredményes lehet, aminek terepét a redukcióval elért formaalakítások határán lehet keresni. Az említett köztes helyzetben, a fedésbe kerülő halmazok együttállása révén, olyan átmeneti helyzetek jöhetnek létre, melyekből szellemileg lassabban avuló formaalakítási elvek is kifejthetőek.

Megállapításaim gondolati fonalának felfejtéséhez a Mesteriskola hallgatói közege és tervpályázatai, valamint a Műegyetem kiváló mesterei nyújtottak segítséget. Az elmúlt tizenkét évemet meghatározó gondolatokat a következő öt tézisben foglalom össze:

1. TÉZIS:

Az esztétikai értékelő-rendszerekhez kötött abszolút minőség következtében a műépítészet zárt alkotásokat eredményez. Korszellemhez kötött sajátosságaival szemben az elemi építés folyamatosságot és egy tágan értelmezhető nyitottságot is képes volt fenntartani. A nyitottság valamennyi vetületének integrációja csak tudatos tervezői magatartással hozható létre a kortárs művészeti alkotásokban.

Az elemi építés esztétikai és tartalmi megfontolásoktól mentesen volt képes arra a nyitottságra, aminek a létrehozása kortárs körülmények között csak megfontolt, tudatos magatartás révén lehetséges.

2. TÉZIS:

Az elemi és a műépítészet közötti közbülső helyzet, képes a két terület sajátosságait oly módon elválasztani, hogy csak a legszükségesebb elemek és tulajdonságok maradjanak meg mindkét oldalról. Azt itt megjelenő formaalakítások mélyebb tapasztalati tartalommal szolgálnak, mint a két terület külön-külön vizsgált, önálló jelenségei. E közbülső helyzet távolságtartó megfigyelésén túl, az abba való belehelyezkedés teljesebb képet mutat, és alkotási módszertanként is felhasználható.

Az alakítások határterületeinek tapasztalataiból egy elmélyültebb, odafigyelő építészeti magatartás eredeztethető.

3. TÉZIS:

Az egyszerű struktúrák kutatásai a nyílt rendszerek működőképességét igazolják. Ellentétben a struktúraépítészet megközelítésével, az összeépített jellegből, a rendszerezettségből és a célszerűségből következően az építészeti környezet is elemezhető rendszerelvűen, ami feloldja a formai megközelítésből adódó „zárt szépség" fogalmát. A struktúra definíciók újra értelmezése révén, a meglévő egyszerű rendszerfogalmak bővítésével tágabb értelmezést nyerhetnek az összetett építészeti struktúrák.

Az építészeti értelemben vett strukturalizmusfogalmát kiterjesztve a struktúra tartalmi és formai értelemben is kezelhető nyitott rendszerként.

4. TÉZIS:

Az elemi építés alkotásainak sajátossága, hogy befejezettségük forma-analitikai megközelítések révén nem definiálható. Ezért az alkotások nem tekinthetőek lezártnak, és akár érdemi értékvesztés nélkül is folytathatóak. A kortárs építészeti folyamatokban is lehetséges ennek a viselkedésnek az előhívása. A nyitott mű nem csak a műértelmezés, hanem az alkotás síkján is megvalósítható.

A nyitottság alapelvét megfelelő, tudatos alkotási módszertannal a kortárs építészet is képes integrálni.

5. TÉZIS:

A kortárs tervezési módszertanok nem kerülnek a kanonizálódás szerepébe, hanem azt megelőzve, elé mennek. Napjaink műépítészete - az elméleti és technikai háttérnek köszönhetően- a megelőző korok időben elnyúló kísérletezését a tervezés, a koncepcionálás időszakába helyezi át. Az eszköz, a térelhatárolás és a célszerűség változatlan problémáihoz ma is lehetséges új értelmezéssel, új formákkal közelíteni.

A kikristályosítás elvei a kortárs építészet keretei között is megvalósíthatóak. A kontemplatív tervezési módszer ma is alkalmas folyamatos integrációra képes építmények létrehozására.

SZAKMAI ÉLETRAJZ / MŰJEGYZÉK

FENES TAMÁS

születtem:	1978 november 16. - Székesfehérvár
lakcím:	1183, Budapest, Teleki utca 61/b.
munkahely:	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Urbanisztika tanszék Budapest, Műegyetem rakpart 3. K II. 93. 06 1 463 13 19
elérhetőségek:	06 20 338 94 98 fenestamas@urbanisztika.bme.hu

Tanulmányok:

1993-1997	Jáky József Műszaki Szakközépiskola - Székesfehérvár
1997-2002	BME Építészmérnöki Kar
2003-2007	DLA - mesterképzés (BME Urbanisztika Tanszék), mester: Pálfy Sándor DLA
2007-2010	BME - Építész tervező Szakmérnöki Képzés
2010-2012	MÉSZ Mesteriskola XXI. Ciklus

Oktatás:

2003-	BME - Urbanisztika tanszék, doktorandusz Városépítészet 3-4., Építészet alapjai, tárgyak oktatása
2007-	BME - Urbanisztika tanszék, meghívott oktató Városépítészet 3-4., Komplex tervezés 1-2. tárgyak oktatása
2011-	BME - Urbanisztika tanszék, egyetemi tanársegéd Komplex tervezés 1-2., Térkompozíció, Építészet alapjai tárgyak oktatása

Munkahelyek és fontosabb munkák:

2002-	Építész stúdió külső munkatárs
2003	Hatvan városközpont, rendezési terv: Építészstúdió - koncepció, és engedélyezési terv - munkatárs
2006	Pestszentlőrinc - Családi ház
2007	Pécs, Konferencia és koncertközpont, Építészstúdió - engedélyezési terv - munkatárs
2007-	MGA építészek munkatárs
2007	Celldömölk - Városháza - Engedélyezési és Kiviteli terv - MGA építészek (Guzmics György, Menyhárt Gergő)- tervezőtárs
2010-	MGA építészek vezető tervező
2010	Salgótarján, Bányamúzeum kiállítótér, MGA - engedélyezési tervek: munkatárs
2010	Balatonberény - Nyaraló átépítés
2010	Salgótarján - Somoskő, 40 fős panzió, MGA - engedélyezési tervek: munkatárs

Előadások, Publikációk, kiállítások:

2006	Láthatatlan városok - Átrajzolt identitás - előadás, az urbanisztika tanszék szimpóziumán
2007	Bicske - Város - Építészet - Kiadvány - Városépítés 3. tárgy hallgatóinak munkáiból
2008	Tata - Város - Építészet - Kiadvány - Városépítés 3. tárgy hallgatóinak munkáiból
2007	Az eklektikus Budapest téri világa – Kiállítás Városépítés 3. tárgy hallgatóinak munkáiból
2009	Budatétény - Város - Építészet - Kiadvány – Városépítés 4 hallgatóinak munkáiból
2013	Öt üveg – Előadás - Építész Mesterkurzus – A változó világhoz alkalmazkodó morális kultúra – Konferencia
2014	Öt út – Előadás - Építész Mesterkurzus - Idő-kommunikáció, kritika-design – Konferencia

Tervpályázatok:

2002	Hatvan városközpont, tervpályázat, Építészstúdió (Pálfy Sándor, Hönich Richard) - munkatárs
2006	Pétfürdő, új községháza, és főtér rendezés, tervpályázat, tervezőtárs: II. díj.
2006	Budapest szíve - városrendezési tervpályázat, Építészstúdió (Pálfy Sándor)- munkatárs
2006	DBR metro - tervpályázat, Építészstúdió (Nagy Iván)- munkatárs
2007	Clark Ádám tér - tervpályázat, Építészstúdió (Hönich Richard)- munkatárs, II. díj
2007	Barázda utca társasházak, tervpályázat, Építészstúdió (Hönich Richard) - munkatárs
2007	Pécs, Konferencia és koncertközpont - tervpályázat, Építészstúdió (Hönich Richard, Keller Ferenc, Fialovszky Tamás) - munkatárs; I. díj
2007	Pécs, Nagy kiállítótér - tervpályázat, Építészstúdió (Hönich Richard, Keller Ferenc,Fialovszky Tamás) - munkatárs; II. díj
2007	Vigadó tér, szálloda - meghívásos tervpályázat, Építészstúdió (Nagy Iván) - munkatárs
2007	Újpest, nyugdíjas otthon - tervpályázat, MGA építészek (Menyhárt Gergő, Guzmics-Kiss Andrea)- tervezőtárs: megvétel
2008	ANS III, légi forgalom irányítási központ, tervpályázat, Építészstúdió (Nagy Iván) - munkatárs

2008	Király utca, irodaház - meghívásos tervpályázat, Építészstúdió (Nagy Iván) - munkatárs, megvétel
2008	Alacskai út, nyugdíjas otthon - tervpályázat, MGA építészek (Menyhárt Gergő, Guzmics-Kiss Andrea)- tervezőtárs: megvétel
2008	Szombathely Színház - tervpályázat, Építészstúdió (Hönich Richard) - munkatárs, megvétel
2008	Népfürdő utca, beépítési terv - meghívásos tervpályázat, Építészstúdió (Nagy Iván) - munkatárs
2008	Nagyvisnyó, Szociális lakások - tervpályázat, MGA építészek (Menyhárt Gergő, Guzmics-Kiss Andrea)- tervezőtárs
2008	Algyő, 24 tantermes általános iskola - tervpályázat, MGA építészek (Menyhárt Gergő, Guzmics-Kiss Andrea)- tervezőtárs
2009	Szigetszentmiklós, 24 tantermes általános iskola - tervpályázat, MGA építészek (Menyhárt Gergő, Guzmics-Kiss Andrea)- tervezőtárs
2010	Budafok piac - tervpályázat, MGA építészek (Menyhárt Gergő, Guzmics-Kiss Andrea)- tervezőtárs

Mestermunkához és az értekezéshez közvetlenül kapcsolódó szakmai tevékenységek

2011 -	Keszthely - Turisztikai információpont - meghívásos pályázat: III. díj (Dévényi T. Fábián G.)
2011-	Újpalota - főtér rendezés - országos tervpályázat (Golda J. Kamuti G.)
2012 -	Keszthely - Ifjúsági park rendezése, Mesteriskola - építészeti ötletpályázat (Czigány T, Kronavetter P.)

Díjjak:

2002	BME Kari diplomadíj
2011	Pro architectúra díj – Celldömölk városháza, (Alkotótársak: Guzmics György, Menyhárt Gergő, M. Guzmics Annamária, Guzmics-Kiss Andrea)

MESTERMŰ

CELLDÖMÖLK VÁROSHÁZA - Celldömölk, Gayer Gyula tér

Részlet a műszaki leírásból:

"A régi Városháza a Pannonhalmi Bencés Apátság tulajdonában lévő egykori rendházban működött, mivel azonban a rend igényt tartott az épületre, új helyet kellett keresni a Polgármesteri Hivatal részére. A város vezetése úgy döntött, hogy az államtól kártalanításként kapott összegből új épületet épít.

A tervezési terület a városközpontban, a barokk Kegytemplom és Kálváriaépület szomszédságában, nagyméretű fákkal sűrűn benőtt parkban található. Az építészeti koncepció fontos része volt, hogy a

beépítéssel, tömegformálással a Celldömölkre jellemző kisvárosi jelleget megőrizzük, hiszen épületünk abba a kitüntetett helyzetbe fog kerülni, hogy a barokk városközpont keleti határoló térfala lesz. Az épített környezeten kívül a másik fontos szempont a tervezett funkció volt. Az épületnek több, egymástól függetlenül üzemeltethető feladatot kell ellátnia: a nagyteremnek önálló megközelítéssel kell rendelkeznie az ügyfélfogadási időn kívüli események (házasságkötések, rendezvények) lebonyolítása érdekében, illetve a nagyobb ügyfélforgalmú egységeket úgy kell elhelyezni, hogy az ügyfelek a lehető legkisebb épületen belüli mozgással érjék el azokat. Mindezek figyelembevételével olyan épületet terveztünk, amelyet két eltérő karakterű, de egymással összefüggő udvar szervez: egy városiasabb, reprezentatívabb, döntően burkolt udvar és egy ehhez árkáddal kapcsolódó intimebb, zöldebb belső kert.

A városi térről nyílik épületünk főbejárata, amely a Kegytemplom és Kálvária alkotta tengelyben helyezkedik el. Innen és a gépkocsival érkezők számára kialakított hátsó bejárat felől a kétszintes előcsarnok fogadja az embereket, amely igazi központi elosztó térként tud működni, a recepción egy pontból ellenőrizhető az épület forgalma. Az előcsarnokból nyílik a teret északi oldalról ölelő épületszárnyban elhelyezkedő, nagy belmagasságú rendezvényterem, a nagy tárgyaló és a vizesblokkok. A nagyteremben megrendezésre kerülő események alkalmával az előcsarnok szolgál a nagyszámú közönség fogadására. Ennek folytatásában egy – lezárható irodai szárnyban – szintén kétszintes, galériás ügyfélváró tér található,

amit a belső kert felé kétszintes üvegfalakkal nyitottunk meg.

A főbejárat előtti fogadótérhez dél felől árkáddal kapcsolódik az intimebb, zöldebb belső kert, amely körül U alakban az irodákat rejtő épületrész helyezkedik el. Ennek földszintjén a nagyobb, az emeletén a kisebb ügyfélforgalmú osztályokat és a vezetés irodáit találjuk. A belső udvar kellemes klímát biztosít az épületben, ezáltal gazdaságosabb üzemeltetést tesz lehetővé, ugyanakkor üde látványt nyújt az ügyeiket intézők és az épületben dolgozók számára. A háromkarú, reprezentatív lépcső és a személylift a lezárható irodaszárnyba került, így a nagyteremben megszervezett rendezvények alkalmával az emelet és az irodák nem érhetők el illetéktelenek számára. A két udvart összekötő árkádsor fölött híd köti össze a két, egymással szemben lévő épületrészt, körbejárható közlekedőt hozva így létre. A vezetői irodákhoz kapcsolódóan a barokk városközpont felé néző emeleti loggiát terveztünk."

A mestermű nem közvetlen illusztrációja a tézisek, azonban vannak olyan jól társítható elvek és fogalmak, melyek ebben az alkotásban is megjelennek. Többek között ezek a gondolatok foglalkoztattak bennünket az elmúlt években, befolyásolták személetünket a megvalósult munkák során. Nem teljes az átfedés, azonban van közös területe az alkotásnak és a gondolatsornak.

Az összetett helyszínhez való illeszkedés során olyan, már kialakult előképeket használ fel az építmény, melyek a településrészre jellemző városkarakter legfontosabb jellemzői. Ilyenek: a

körülzárt, vagy részben zárt udvarok rendszere, a kisvárosi léptékű barokk párkánymagasság és a településeket jellemző polimorfikus karakter. A kisléptékű tömegek egymás mellé helyezése és összeszövése olyan, már letisztult tömegalakulatok és arányok együttesét hozza létre, ahol a formáltság szoros összefüggésben van a belső terek rendszerével. A forma talán nem is formáltság eredménye, hanem a szükségszerűség következménye.

Az építmény ez által a környezetében jelen lévő, már kanonizálódott formaalakulatok arányait és viszonyrendszerét veszi fel. A kikristályosult formaalakulatok így kerülhetnek be a kortárs építészet eszköztárába.

A választott tömegek léptékükben kerülnek összefüggésbe a környezet épület-kubusaival. Nincsen közvetlen alaktani párhuzam, aminek következtében a létrejövő, visszafogott alakítás inkább monolitikus, mint szimbolikus. Az így kialakuló nagyvonalú tömegek összefogott, nagyobb nyílások használata esetében is lehetővé teszik a lyuk-architektúra felidézését. A bejárat előtti árkádsornál ezek a nyílások felsűrűsödnek, és összefogott egységet hoznak létre. A bejárati teret jobbról határoló magas-pont tág képzettársításokat tesz lehetővé; hangsúly, vagy torony, mely összefüggésbe hozza az építményt a vele szemben álló Kálváriaépülettel.

A belső térbeli elosztás, a nyílások, és az épület irányultságai a szigorú belső rendnek rendelődnek alá. A megtalált tömegek reduktív formálású komponáltsága egy puritán, de célszerű tömegcsoportot eredményez. Az építményt jellemző visszafogott forma-, és tömegképzés a lényegi, a működéshez kapcsolódó jelentéstartalmakra fókuszál. Hangsúly csak a használat és kontextusbeli kapcsolatok leglényegibb helyein keletkezik.

A formaalakítás visszafogottsága és irányítottsága egy elmélyültebb, odafigyelő építészeti magatartás eredménye.

A tömegalakításban fontos szempont volt, hogy olyan összetett struktúra jöjjön létre, mely a nőtt, szabadon formálódó jelleget tudja felidézni. Ezáltal lehetséges a legteljesebb kapcsolat a meglévő, spontán jelleggel növő településkarakter eltérő formáival.

Az építmény azonban lezárt alkotás, mely nem mutat a további alakíthatóság irányába. A felidézett arányok és tömegek révén inkább egy megkövült állapotot, mint a folytathatóságot jeleníti meg. A teljes nyitottságot az építmény nem tudja megvalósítani, inkább kísérlet egy gondolati folyamban, azonban olyan többrétegű formarendszert hoz létre, mely a kontextus eltérő rétegeiből emel be formaalakulatokat és viszonyokat.

A teljes nyitottságot a kortárs alkotások csak megfelelő, tudatos alkotási módszertannal képesek integrálni.

A mestermű tehát inkább kísérlet, mint kiforrott gondolatok megtestesülése, de fontos állomás egy gondolatsorban, mely e dolgozat elveihez vezetett.

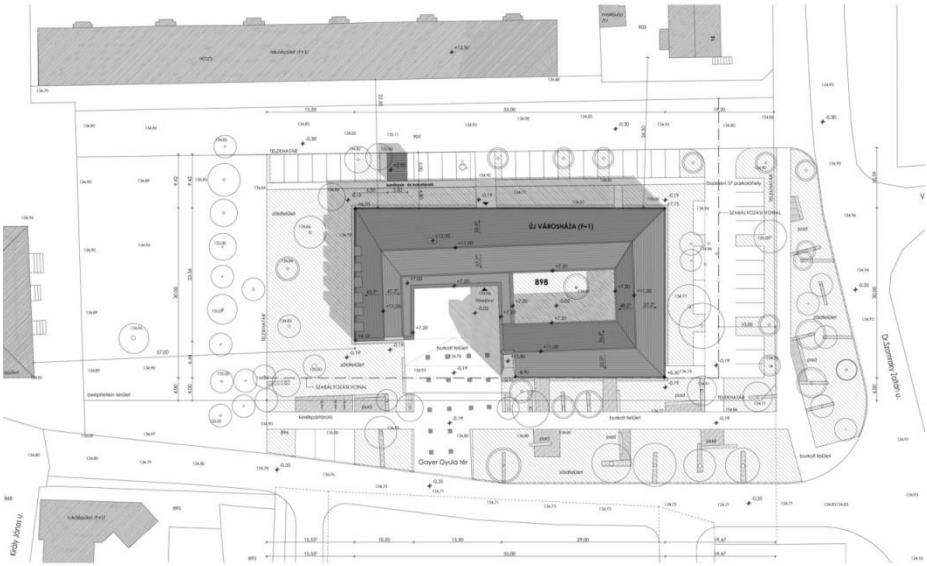
ÚJ VÁROSHÁZA (F+1)
898
Gayer Gyula tér
Király János u.
Ostromlás Tabán u.

B-B METSZET M=1:150

A-A METSZET M=1:150

NYUGATI HOMLOKZAT M=1:150

KELETI HOMLOKZAT M=1:150